

הפאשלה של חופי

איש לא חשב כי הסורים עשויים לפתוח במילחמה כוללת עם כוחותיהם שבקו הקיפוי (שכללו, על-פי ניתוח ניהול-צילום, שבוצעה באותו יום, 670 טנקים וכ-1000 סוללות ארטילריה), אפילו יצופו אליהם את הכוחות שהיו ערוכים באותה עת במרחב דמשק.

ככל זאת, ועקב המודעות להיעדר אפשרות של התראה קרקעית, הוחלט לתגבר את כוחות צה"ל ברמה, על-מנת שפיקוד צפון יוכל להדוף מיחסי סורי, אם וכאשר יבוצע.

שאלה אחרת נגעה לנקודת המאמץ העיקרי הסורי, היו שלוש נקודות לאורך הקו, שהתאימו לכיווץ מינקע משריון, האחת, כפיתחת קונייטרה, בקטע שבין הר חרמונית לבוסטר, השנייה, באזור ציר טרויה, שהוביל מתל-כודנה שבשטח הסורי לתוך הרמה, והשלישית, באזור פיתחת רפיד.

אף כי פניהם המישוריים של איזורי דרום-הרמה מתאימים יותר ללוחמת-שיריון מפניה ההרריים של צפונה, סבר חופי (וכמוהו רוב הקצינים הבכירים בפיקוד), כי המאמץ העיקרי הסורי יתבצע באזור פיתחת קונייטרה, הן בשל הניכרות הסימולית של העיר והן בשל הסיכוי ללכוד את היישובים הסמוכים אליה.

היערכות של חטיבה 7 בעתודה נועדה לאפשר לה לפעול נגד נסיון חדירה סורי בכל מקום שבו ייערך. אומנם החטיבה נערכה כולה בגיורה הצפונית, עקב הקונספציה שגרסה כי שם יהיה המאמץ העיקרי הסורי, אך לא היתה מניעה להעביר את כוחותיה או חלקם, במיקרה הצורך, דרומה, כפי שאכן נעשה לגבי אחד הגדודים.

מתיחויות בין המח"טים
ב יום ה-6 באוקטובר, כבוקר, הוזעק חופי למטכ"ל, שם נמכר לו כי המילחמה תפרוץ בו ביום וכי המדובר במיתקפה סורית-מצרית משולבת בשתי החזיתות. שעת ההתחלה הצפויה של המילחמה נמסרה כשעה 18:00.

לטעות זו, כאשר לשעת פתיחת-המילחמה, אשר עד היום לא ברור כיצד נשתרכה לתוך המערכת, היו השלכות רבות לגבי היערכותו של צה"ל באותו יום גורלי והרבה נידון כבר בהרחבה בהקשר לחזית הדרום.

לנתון זה נודעה כמוכן, גם השפעה לצפון, שכן כאשר פרצה המילחמה נתפסו הכוחות של הפיקוד כשהם בלתי-מוכנים.

הפיקוד הבכיר של חטיבה 7 היה מכוונס בנפח, לקבוצת פקודות, ורק במזל הוא לא נמחה בהפצצת-הפתחה של חיל-האוויר הסורי על המחנה, אלוף הפיקוד, שבשעות הצהריים נקרא שוב למטכ"ל, על-מנת להציג את תוכניותיו, היה, על-יפי גירסה אחת, באותה שעה עדיין במטכ"ל, ועל-יפי גירסה אחרת, במסוק, ברכו חזרה משם, על כל פנים, להפ"ק הפיקוד בנפח, הגיע האלוף חופי סמוך לשעה 16:00.

בהיעדרו של חופי, שנבע מן הקביעה המוטעית לגבי שעת פתיחת-המילחמה, פיקוד על חזית הרמה אל"מ בן-שהם, מפקדה של חטיבה 188. בנושא זה קיימות גרסות סותרות, אחת אומרת כי בן-שהם תפס, עם פרוץ המילחמה, את הפיקוד ביוזמתו ושנייה סוברת כי חופי הפקיד בידי של בן-שהם את האחריות על הרמה לפני שיצא בפעם השנייה למטכ"ל.

למעשה אין זה משנה איזו היא הגרסה האמיתית, כי בשם שהשארית הגיורה ללא פיקוד ערב פרוץ מילחמה שלושית המחטיים ברמה למפקד הגיורה, הוא מעשה בלתי-סביר ויותר מזה, טעות.

גדוד 77, בפיקודו של סא"ל אביגדור קהלני, אשר הועלה לרמה ב-26 בספטמבר, והיה ערוך בצומת נפח.

גדוד 77, בפיקודו של סא"ל חיים כרק, הגדוד הגיע לרמה ב-5 באוקטובר בערב, ונערך בסניד-אנה.

גדוד 77, בפיקודו של סא"ל יוס אלדר (כיום קצין-חינוך ראשי), שהיה גדוד החרמ"ש של החטיבה, חלק מכוחותיו לא הגיעו וחלק נלקחו ממנו, כך שבשלב זה לא היו כוחות כלשהם תחת פיקודו.

כדי להבין את פריסת הכוחות ברמת-הגולן באותם ימים יש לנתח את הקונספציה של פיקוד-צפון והמטכ"ל באשר למיתווה הצפוי של פעולות-איבה בגולן.

אלוף-הפיקוד, יצחק חופי, הרמטכ"ל, הודיע אלעזר, ושרה-ביטחון, משה דיין לא העלו בדעתם אפשרות של מיתקפה כוללת על-ידי הסורים. הבסיס להנחה זו היה כי סוריה לא תצא למילחמה לבריה, בלי מצרירים, ומילחמה עם מצרירים

מים מחלקיהם, כידוע, ועוברים בקלות דרך חוללים, מבקיעים, במעט יותר קושי, דרך אבן-הגור ונבלמים רק בהיתקלם בשיכבת-סלע מוצקה.

ב-26 בספטמבר 1973, עם גבור המתוחות ברמה, לאחר הפלת 12 מטוסים סוריים ותיגבור הכוחות בצד הסורי, הוחלט לתגבר את הרמה בגדוד מחטיבה 7, שבוע לאחר מכן, ביום ה-3 באוקטובר, הוחלט להעלות את כל החטיבה והעלאתה לרמת-הגולן הושלמה עד לבוקרו של ה-6 באוקטובר.

מיבקע-שיריון בפיתחה

יום פרוץ-המילחמה היו כוחות צה"ל ברמה ערוכים על פי תוכנית גיה, כאשר הם פרוסים כך:

● החטיבה המרכזית, בפיקודו של אל"מ צבי נר (לאחר מכן מפקד מישמרה-גבול וכיום ניצב במישוריה), היתה פרוסה במוצבים לאורך הקו,

התמונה שזיעזעה את הארץ לפני וו שנה: שבויי צה"ל בדמשק

היתה בסבירות נמוכה, כך שהסכנה ברמת-הגולן היתה לדעת הצמרת הביטחונית לכל היותר של מיחטף, לתפיסת שלושה, ארבעה יישובים.

חשש זה הועלה על-ידי חופי בישיבה השבועית של פורום המטכ"ל, ב-24 בספטמבר, שבה נכח גם דיין. חששו של חופי נבע משתי סיבות: האחת, המתוחות שנשתררה באזור עקב הפלת 12 המטוסים הסוריים, העובדה שחודש קודם לכן החלו הסורים מחזירים את כוחותיהם לקו, לאחר שהסיגו אותם מן הקו בראשית הקיץ, לצה"ל לא היתה כל התראה על מהלך זה והכוחות הסוריים נתגלו על-ידי התצפיות שבמוצבים לאורך הקו, כשהם כבר עושים את דרכם לעבר הקו הסגול.

באותה קלות, כך סבר חופי, (וכמוהו גם דיין), עלולים הסורים לעבור את שני הקילומטרים, המפרידים בינם לבין צה"ל, ולבצע מיחטף.

כאשר גדוד גדעון של חטיבת גולני ערוך במוצבי הגיורה הצפונית ממוצב החרמון עד מוצב 110, וגדוד נח"ל מוצנח ערוך בגיורה הדרומית, ממוצב 111 עד מוצב 117.

● חטיבת-שיריון 188, בפיקוד אל"מ יצחק בן-שהם, היתה פרוסה במחלקות וכפלוגות לאורך הקו.

גדוד 77 עם 32 טנקים, בפיקודו של סא"ל יאיר נפשי, ערוך בגיורה הצפונית.

גדוד 77 עם 40 טנקים, בפיקודו של סא"ל עוזר ארו, ערוך בגיורה הדרומית.

● בעורף, באזור נפח, היו פרוסים גדודיה של חטיבה 7, בפיקודו של אביגדור (יאנוש) בן-גל, עם 105 טנקים:

גדוד בפיקודו של סא"ל משולם רטס, שהיה מורכב מאנשי-סגל וחניכים של בית-הספר לשיריון ואשר סופח לחטיבה, היה ערוך בצומת וסט, לשם הגיע בשעות הבוקר של ה-6 באוקטובר.

ד וזיכוח שצף ועלה, לפני כחצי שנה, על הגנת רמת-הגולן במילחמת יום הכיפורים, היפנה, אולי בפעם הראשונה, את הזרקורים לצורת ניהול-הלחמה בצפון. כי הוויכוחים העזים (מילחמות הגנרלים) שסערו אחרי אותה מילחמה, התייחסו, בעיקר, לניהול-הלחמה בסני.

אלא שהיתה זו רמת-הגולן, שבה נפרץ הקו של צה"ל ונשטף בצורה שאימה על עמקי-הירדן, כאשר אך בפעם היה בין השיריון הסורי ובין היישובים בעמק.

שמות עם משמעות

ד יערכות הביטחון השוטף (הבט"ש) של צה"ל ברמת-הגולן לפני מילחמת יום הכיפורים היתה מצומצמת במידה המעוררת פליאה. בעיתות-שיגרה הוחזקו ברמה שתי חטיבות

מוקטנות: האחת, חטיבה מרחבית גולן, מנתה שני גדודי ח"ר, אשר איישו את המוצבים לאורך הקו הסגול. (הקו שנקבע בהפסקת-האש של 1967), והשנייה, חטיבת-השיריון 188, מנתה שני גדודי טנקים כאשר בדרך-כלל היה אחד מהם פרוס במחלקות בקו, והשני מרוכז בעורף הרמה ועוסק באימונים. סדר-כוחות (ס"כ) הארטילריה הקיף ארבע סוללות בלבד.

בנוסף להיערכות הבט"ש היו לצה"ל שלושה תוכניות-בלימה להגנת רמת-הגולן: 1. תוכנית "חול ים", שהתבססה על הגנת הרמה באמצעות כוחות סדירים. 2. גיר, בלימה באמצעות אוגדה הבוללת שתי חטיבות טנקים וחטיבת חי"ר מוקטנת. 3. סלע, תוכנית המתבססת על גיוס מלוא מערך-המילואים.

מי שנתן לתוכניות את שמותיהן היה מודע, למשמעויותיהן הצבאיות.